

Szarvák Tibor

Apró dolgokból felépülő sikeres életút

„Beszéljess velük sokat”

Ungvölgyi János. Két évtizede házas. Egy középiskolás és egy egyetemista gyermeke van. Nehéz keresztet visz. Állami gondozásban, nevelőszülőkkel nőtt fel. Pályáját, sorsa alakulását meghatározta a hit, a család és a közösség. És az Alföld hol rideg, hol pedig befogadó hagyománya. Korábban volt cipőfelsőrész-készítő üzemág vezetője, kollégiumi nevelőtanár. Most Szolnokon a LIA Alapítványi Iskola tagintézményének vezetője. Iskola-rendszerű OKJ-s képzésekben részt vevő fiatalok sorsáért felelős. 2013 augusztusában munkáját magas állami kitüntetéssel is honorálták.

Nem akarom Móricz Árvácska-történetéhez hasonlítani az enyémet, de kegyetlen gyerek-sorsom volt – kezdte a beszélgetést János. Nem ismertem anyámat, apámról még annyit sem tudok, mint anyámról. Kéthónapos koromban bekerültem a gyulai nevelőotthonba, és bő két éven keresztül az állam látott el. Onnan egy család elvitt Vésztőre.

A gyerek mindent másként lát. Amikor meg-nőttem, visszamentem erre a helyre. A szoba, a ház, az udvar igen kicsi volt.

Ez a vésztői család szó szerint cselédként használt közel 10 éven keresztül. Ekkor ettől a családtól elvittek. Azt mondták, hogy itt tovább nem maradhatok. Az akkori tanácsi illetékes figyelmét a szomszédunk hívta fel arra, hogy a „mama” – így hívtam nevelőanyámat, miként bánik velem. A szeretethiányos légkörre mai napig meglévő emlék az, hogy egy kéthetes kórházi kezelés után, egy gyulai ápolónőtől ajándékba kapott mesekönyvet is eltűzelt a mama; mert éppen nem volt otthon papír.

Mai szóval mondvá a jelzőrendszer működött: a tanács ezzel foglalkozó munkatársát négy szemközt mindig érdekelte, miként érzem itt magam. Nem mertem azt mondani, hogy nem jól. Félttem. A „mama” mindig azt mondta, hogy meg ne mondd, hogy itt megvertünk, mert elvisznek.

A verés mellett a körülmények is olyanok voltak, amely nem a gyerek, hanem a „cseléd” szerepet erősítették. Egy rácsos gyerekágyban aludtam még 12 évesen is. Az ágy vége hokedlivel volt kitoldva. A tanács persze küldött támogatásként, segélyként nekem ruhákat, holmikat. Ezeket azonban a mama eladta a piacon. Azokban a ruhákban

voltam, amiket régen felnőtt fiától megörököltem.

Egy éjszaka alatt el kellett döntenem, hogy újabb családhoz kerülök, vagy vissza, nevelőotthonba. 13 éves voltam, önállóan kellett, magamnak döntenem. Nem beszélhettem meg senkivel.

Ezen az éjszakán visszacsengett az a szó a fejemben, hogy te lelencből jöttél, te semmirevaló vagy. Talán éppen ezért egy másik családot választottam. Gyomaendrődre kerültem. Ők a nevükre vettek. Ungvölgyi lettem a Mravik Jánosból. Ez nemcsak egy családjogi gesztus volt irányomba, hanem végleg megváltozott az életem.

Vésztőn egy kis parasztházban éltem, ahová kerültem, egy szőlőlugassal körbevett ház volt. Nem kellett legeltetni vinni az állatokat, tiszta és új ruháim, cipőim voltak. Azt hittem, álmodom: valóban egy nyugodt, békés, kiabálásmentes ház volt. Szüleim megkereszteltek, megbérmáltak. Templomba járók voltak.

Apu határozott ember volt. Amikor oda-kerültem, megkérdezte: lesz-e mi fiunk? Leszek – mondtam. Akkor így szólított bennünket, hogy anyu és apu. Így szólítottam őket, és így is éreztem ezt a viszonyt már. Gyorsan beilleszkedtem a családba.

Jó volt az új családomban, de a vésztői iskola hiányzott. Nem akartam hazamenni, sokat játszottunk az osztálytársaimmal. A „mama” engem gyógypedagógiai osztályba íratott be. Az általános iskola első két osztályát ott végeztem. A végén az igazgatónak engedve a „mama” átíratott a hagyományos általános iskolai osztályba. A pedagógusok figyelték előremenetelem. Mai szemmel nézve mentoráltak. Pl. volt olyan, hogy csak nekem nem írták be a rossz jegyet. Azután javíthattam.

A mostani végzettségem mérnök tanár. Ennek a választásnak a gyökere egyaránt kapcsolódik Gyomaendrődhez és Vésztőhöz is.

Az endrődi iskolában volt egy felsős osztályfőnököm. Hetedikben megkérdezte, hogy mi akarok lenni. Azt találtam mondani, hogy tanár. Ő döbbsen azt mondta, hogy erre nem vagy alkalmas, maximum egy kertész lehetsz. Szakmát kell választanod. Cipőipari szakközépiskolába mentem. Majd azután ezen a vonalon mentem tovább a felsőoktatásba. A mamának a fia mérnök volt. Nekem tetszett, hogy Vésztőre Dunaújvárosból jött, szép, elegáns ruhában, táskával. Ez nekem megmaradt. A mérnökséghez innen vonzódok.

Az iskolai pozitív események mellett sokszor előjött a kiközösítés-élmény is. Ez egyrészt annak szolgált, hogy tudták, nincsenek szüleim, másrészt annak, hogy talán az átélte nehézségek miatt érettebb voltam a korosztályomnál. Mindez zárkózottá tett. Ez az érzés az érettségi környékén oldódott, amikor is indultam a Kazinczy-versenyen és ki kellett állnom verset, köszöntőt mondani hol szűkebb, hol tágabb közönség elé. Iskolai ünnepségeken is szerepeltem. Templomba is jártunk, ott is kellett olvasni szentleckét, olvasmányt. Kezdett valami megváltozni.

Szó volt már arról, hogy Vésztőn az iskolából hazafelé csak ballagtam, nem siettem. Nyitva volt a református templom ajtaja. Jó volt oda bemenni. Ott mindig kimondtam azt, hogy Istene, aki vagy az égbe, add, hogy elkerüljek innen! Nem voltam én akkor még vallásos, csak tudtam, hogy ide mindig jó volt bemenni. Gyomaendrődön viszont megismertettek azzal, hogy mi a hit.

Gyakorló keresztény itt lettem. Itt szolgált akkor Tímár atya, akinek a vezetésével kialakult egy csoport, akikkel hittanórákra, egyéb foglalkozásokra és szentmisékre jártunk.

Azt hiszem, hogy ha ez a közösség nincs, akkor ma nem vagyok itt. Meghatározó, tudatos kötődésem alakult ki. A család mellé oda kell tennem azt a szót, hogy hit.

Én mindig, amit kaptam, vissza akartam adni. Megtalált a templomos lovagrend, a kereszténydemokrata néppárt, alapítványi, közösségi munkát végeztem. Azok az emberek kapcsolak be ezekbe a feladatokba, akik körében korábban közösségi taggá váltam/értem Gyomaendrődön.

A feleségem Mezőtúron lett hitoktató. Középkölkölásokat kezdett tanítani. Azt kérdezte, hogy mire figyeljen.

Azt mondtam neki, hogy beszéljess velük sokat.

Már, amikor 94 munkatársnak kellett napi megélhetést biztosítanom a kilencvenes évek elején, akkor is így cselekedtem, de amikor nevelőtanár lettem, nem is tudtam másként dolgozni. Motiválni, kérni, közös célokat megfogalmazni csak úgy lehet, ha beszélgetsz és megismered azok problémáit, gondjait, akiket rád bízott a gondviselés.

És mi kell ahhoz, hogy egy nehéz sors új vágányra kerüljön? Az én példám azt mondja, hogy a figyelem. A közösség (befogadó) figyelme. Nagyon fontos az érzelmi kötődés és a párbeszéd, a beszélgetés. Ekkor a befogadás már kölcsönös lesz. Talán a nevelőszülői kiválasztásnak (ars poeticának) és így az állam által biztosított gyermekvédelmi ellátásának/ szolgálatnak is ez a legfontosabb momentuma.

